

Š i f r a k a n d i d a t a :

--

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

ZGODOVINA

☰ Izpitna pola 1 ☰

Obča zgodovina

Ponedeljek, 29. avgust 2011 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

Izpitna pola vsebuje 25 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogu je število točk navedeno v izpitni poli. Pri reševanju si pomagajte s slikovnim gradivom.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte v **izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 3 prazne.

Prazna stran

OBRNITE LIST.

MIROVNA GIBANJA IN ORGANIZACIJE PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

1. Druga svetovna vojna je trajala šest let. Posledice te vojne, ki je bila največji vojaški spopad v človeški zgodovini, so bile strahotne.
Opišite dve posledici druge svetovne vojne.

(2 točki)

Slika 1: Manila leta 1945

(Vir: Zgodovina svetovnih vojn, str. 276. Cankarjeva založba. Ljubljana, 1981)

2. Februarja 1945 so se zadnjič v drugi svetovni vojni sestali »veliki trije« in se dogovorjali o povojni ureditvi sveta. Dogovorili so se tudi o usodi Nemčije po vojni, o ustanovitvi Varnostnega sveta Organizacije združenih narodov in sprejeli še druge odločitve.
Kje je bila ta konferenca?
Kdo so bili »veliki trije«? (Navedite priimke velike trojice.)
Razložite, kakšen sklep so sprejeli o Nemčiji po končani vojni.

(3 točke)

Slika 2: Velika trojica

(Vir: Dolenc, E., Gabrič, A., 2002:
Zgodovina 4, str. 134. DZS. Ljubljana)

3. Zadnje srečanje voditeljev Združenih držav Amerike, Velike Britanije in Sovjetske zveze med drugo svetovno vojno je bilo poleti 1945 v Potsdamu, v bližini Berlina.
Navedite tri sklepe potsdamske konference.

(3 točke)

4. Po drugi svetovni vojni so države zmagovalke podpisale mirovne sporazume s poraženimi državami na mirovni konferenci v Parizu leta 1947.
Naštejte štiri države, s katerimi so podpisali mirovni sporazumi.
S katerima agresorkama, poraženima državama, pa sporazum v Parizu ni bil podpisani?

(3 točke)

5. Po drugi svetovni vojni so se nekdanji zavezniki razšli, med njimi pa so se začela poglabljati nasprotja.
Pojasnite pojma, ki ju povezujemo s časom in odnosi po drugi svetovni vojni.

(2 točki)

BIPOLARNOST

HLADNA VOJNA

6. Eno izmed kriznih žarišč po drugi svetovni vojni, med hladno vojno je tudi nemško vprašanje.
Opišite prvo berlinsko krizo (vzrok, kriza, razplet).
Opišite usodo Berlina, leta 1949, po nastanku dveh nemških držav.

(4 točke)

Dne 1. junija 1948 so namreč zahodni zaveznički na srečanju v Londonu napovedali svoje načrte za ustanovitev ločene zahodnonemške države. 18. junija so razglasili novo valuto Deutsche Mark, tri dni pozneje pa so jo dali v obtok (bankovce so v strogi tajnosti natiskali v ZDA in jih v Frankfurt pripeljali v spremstvu ameriške vojske). Staro Reichmark so iz obtoka umaknili.«

(Vir: Judt, T., 2007: Povojna Evropa, str. 177. Mladinska knjiga. Ljubljana)

Slika 3: Berlin

(Vir: Judt, T., 2007: Povojna Evropa, str. 145.
Mladinska knjiga. Ljubljana)

7. Deset let po drugi svetovni vojni je bila obnovljena Avstrija.
 S katerim dokumentom je bila obnovljena Avstrija?
 Kateri člen tega dokumenta je zajamčil pravice slovenski in hrvaški manjšini?
 (1 točka)
8. Leta 1947 je bilo na pariški mirovni konferenci ustanovljeno Svobodno tržaško ozemlje (STO), ki je bilo razdeljeno na dve coni.
 Povežite značilnosti obeh con tako, da črko pred cono prenesete v desni stolpec.
 (2 točki)

Zemljevid 1: STO

(Vir: Slovenska novejša zgodovina 2, str. 975.
 Mladinska knjiga. Ljubljana, 2005)

- A Cona A _____ Koper
 B Cona B _____ Trst
 _____ angloameriška vojaška uprava
 _____ jugoslovanska vojaška uprava
9. Ime Združeni narodi je predlagal ameriški predsednik Roosevelt, organizacija pa naj bi bila posodobljena različica Društva narodov.
 Obkrožite tri pravilne odgovore, povezane z ustanovitvijo Organizacije združenih narodov.
 (3 točke)
- A Oktobra 1944 so se v Dumbarton Oaksu v ZDA dogovorili predstavniki ZDA, Velike Britanije, Sovjetske zveze in Kitajske o sestavi nove organizacije.
 B Temelji Združenih narodov so bili postavljeni na prvem sestanku velikih treh v Teheranu.
 C Na mirovni konferenci v Parizu zmagovalne zavezniške države podpišejo pravila Združenih narodov.
 D Ustanovno listino so podpisali predstavniki petdesetih držav na konferenci Združenih narodov v San Franciscu.
 E Ustanovna listina ZN je začela veljati 24. 10. 1945, kar je tudi začetek formalnega obstoja ZN.
 F Članstvu v ZN so se zaradi svoje vloge v drugi svetovni vojni odrekle Združene države Amerike.

10. Deklaracija Združenih narodov določa temeljna načela OZN in ureja organizacijske okvire njenega delovanja.

V kratkem razmišljanju izpostavite temeljne cilje ZN (3), pojasnite vlogo in sestavo Generalne skupščine in Varnostnega sveta (pousterite posebno pravico nekaterih članic VS). Imenujte tudi generalnega sekretarja ZN.

(5 točk)

Cilji in načela Združenih narodov so:

1. ohraniti mednarodni mir in varnost in v ta namen: poskrbeti z učinkovitimi kolektivnimi ukrepi, da se preprečijo in odvrnejo grožnje za mir in da se zatrejo napadalna dejanja ali drugačne kršitve miru, in doseči z miroljubnimi sredstvi in v skladu z načeli pravičnosti in mednarodnega prava, da se izravnajo ali uredijo mednarodni spori ali okoliščine, ki bi lahko pripeljale do kršitve miru;
2. razviti med narodi prijateljske odnose, ki bodo sloneli na spoštovanju načela enakopravnosti ljudstev in njihove samoodločbe, in tudi sicer poskrbeti s primernimi ukrepi za utrditev svetovnega miru;
3. doseči mednarodno sodelovanje pri reševanju mednarodnih vprašanj gospodarske, socialne, kulturne ali človekoljubne narave in pri spodbujanju in širjenju spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin za vse ljudi, ne glede na pleme, spol, jezik ali vero;
4. biti središče, kjer naj se strnejo prizadevanja narodov za uresničevanje teh skupnih ciljev.

(Vir: *Zadnik, Š., 1982: Zbirka zgodovinskih virov, str. 143. DZS. Ljubljana*)

11. Znotraj OZN delujejo številne specializirane organizacije, ki imajo svoj sedež v različnih državah. Med najpomembnejše posebne organizacije spadata UNESCO in WHO. Pojasnite ti dve kratici.

(2 točki)

Slika 4

(Vir: Človek in čas, Dvajseto stoletje, str. 54. Mladinska knjiga. Ljubljana, 1998)

12. OZN si je sčasoma ustvarila velik ugled pri reševanju političnih sporov, saj so mirovne sile posredovale v številnih primerih, ki bi se lahko končali zelo boleče za svetovni mir. Navedite državo, v kateri so v petdesetih letih najprej posredovale enote Združenih narodov, in pojasnite razlog njihovega posredovanja.

Katera država je takrat dala večino mirovnih sil ZN?

(3 točke)

13. Po drugi svetovni vojni so se osvobodile številne kolonije in z njihovo osvoboditvijo je nastal t. i. tretji svet. Države z nestabilnimi političnimi režimi in slabim gospodarstvom so si prizadevale ohraniti težko pridobljeno samostojnost. Tako so začele nastajati in se širiti ideje neuvrščenosti. Navedite celine, s katerih so države tretjega sveta.
Imenujte tri državnikе, ki veljajo za utemeljitelje gibanja neuvrščenih.
Zakaj se je gibanju neuvrščenih priključila tudi Jugoslavija?

(3 točke)

Slika 5

(Vir: Kremenšek, M., in Trojar, Š., 1984: Zgodovina 4, str. 190. DZS. Ljubljana)

14. Po sestanku v Bandungu so se državniki septembra leta 1961 sestali na ustanovni konferenci neuvrščenih.

Navedite ime države in mesto, v kateri je bila prva konferenca neuvrščenih.

(1 točka)

15. Na konferencah so neuvrščene države izoblikovale temeljna načela, za katera so si prizadevala.
Navedite dve načeli, za kateri so se zavzemale neuvrščene države.

(2 točki)

16. V sedemdesetih letih je gibanje neuvrščenih zašlo v krizo. Med posameznimi državami so izbruhnili spori in prerasli v vojne.
Med spodaj navedenimi državami so tudi štiri, med katerimi sta izbruhnili dve vojni.
Izpišite te vojskujoče se države.

INDONEZIJA, IRAK, IRAN, KAMPUČIJA, KUBA, VIETNAM

(2 točki)

Vojna med:

Vojna med:

17. Na začetku šestdesetih let so udeleženke beograjske konference neuvrščenih opozorile na grozečo jedrsko vojno ter pozvale predsednika ZDA in ZSSR, naj zagotovita mir.
Navedite priimka obeh državnikov.
Katera kriza je kljub opozorilu teh držav izbruhnila?
Kako je ena izmed velesil preprečila jedrsko vojno?

(3 točke)

Slika 6

(Vir: Dolenc, E., in Gabrič, A., 2002: Zgodovina 4,
str. 184. DZS. Ljubljana)

18. Povežite pojme v levem stolpcu z njihovo razlago v desnem in imena zgodovinskih osebnosti z njihovimi dejanji, tako da vpišete črko pred ustreznim opisom na črtico pred imenom.

(2 točki)

A Ameriški pevec in borec za mir, avtor pesmi Blowin in the Wind.	_____ ERNESTO CHE GUEVARA
B Latinskoameriški revolucionar in Castrov sodelavec.	_____ RONALD REAGAN
C Ameriški predsednik, ki je podpisal zgodovinski sporazum o uničevanju vseh raket srednjega in kratkega dosega.	_____ NELSON MANDELA
D Legendarni voditelj Afriškega nacionalnega kongresa.	_____ BOB DYLAN

19. Mladi iz Amerike so v šestdesetih letih nasprotovali vojni, v katero so bile vpletene ZDA. Navedite to vojno.

(1 točka)

Slika 7

(Vir: Enciklopedija za vedoželjne. Svetovna zgodovina, str. 445. Prešernova družba. Ljubljana, 2006)

20. Leto 1968 je bilo v povojni zgodovini brez dvoma prelomno ali pa vsaj izjemno. Upor mlade generacije je na Vzhodu in na Zahodu pretresel tedanje Evropo.
Kaj je bil glavni vzrok za nezadovoljstvo mladih v Zahodni in kaj v Vzhodni Evropi?
Kdo so bili hipiji?

(3 točke)

21. Politika popuščanja se je začela po letu 1962 s pogovori o razorožitvi.
 Imenujte sporazuma o omejitvi jedrskega oboroževanja, podpisana med ZDA in Sovjetsko zvezo, leta 1972 in 1979.
 S katero konferenco se je začelo popuščanje napetosti v Evropi?

(2 točki)

22. Obdobje po drugi svetovni vojni je zaznamoval tudi rasizem, ki je povzročil mnoge nemire in spopade.

Kdo je bil borec za pravice črncev v ZDA?

Kako imenujemo obliko rasnega razlikovanja v Južni Afriki?

(2 točki)

Slika 8

(Vir: Kronika 20. stoletja, str. 385. Mladinska knjiga. Ljubljana. 1993)

23. Svetovni mir v zadnjih desetletjih ogrožajo tudi različne teroristične organizacije, ki z atentati na ugledne politike, podstavljanjem bomb na javnih mestih, ugrabljanjem vplivnih ljudi in drugimi akcijami nadaljujejo boj za svoje narodne pravice še danes.

Obkrožite črki pred pravilnima odgovoroma.

(2 točki)

- A IRA (Irish Republican Army) se s terorističnimi akcijami bojuje za priznanje francoske manjšine v Republiki Irski.
- B Pripadniki arabske teroristične organizacije Črni september so med olimpijado v Münchenu leta 1972 ubili dva izraelska športnika.
- C Najbolj znani voditelj arabske teroristične skupine Rdeče brigade je bil Jaser Arafat.
- D V Španiji se z bombnimi napadi, atentati in ugrabitevami za samostojno Baskijo bojuje teroristična organizacija ETA (Euzkadi ta Azkatasuna).

24. Navedene dogodke razvrstite v pravilnem časovnem zaporedju od 1 (najstarejši dogodek) do 6 (najmlajši dogodek). Pri tem si pomagajte z naslednjimi letnicami: 1949, 1954, 1961, 1968, 1975 in 1989.

(3 točke)

- LONDONSKI MEMORANDUM
- USTANOVITEV NATA
- PRAŠKA POMLAD
- 2. BERLINSKA KRIZA
- BUSH IN GORBAČOV OZNANITA KONEC HLADNE VOJNE
- SKLEPNA LISTINA HELSINŠKE KONFERENCE

25. V zadnjih desetletjih se je število terorističnih napadov po svetu močno povečalo.
Imenujte vodjo teroristične organizacije Al Kaida. Pomagajte si s sliko 9.

(1 točka)

Slika 9

(Vir: *Atlas svetovne zgodovine, XX. in XXI. stoletje*, str. 77. Dnevnik, Ljubljana, 2006)

Prazna stran

Prazna stran